

825 éve Csornán a Premontreiek

Szent Ágoston regulájától a New Orleansi miséig

Van, aki csak Premontrei rendház impozáns barokk szépsége miatt látogat el a Rábaköz szívébe, de a helyiek is gyakran megcsodálják Csorna legfőbb idegenforgalmi látványosságát.

Az egykori kulturális központ és hiteleshely a történelem viharait átvészelve, nyolc és negyed százada van jelen az észak-nyugat dunántúli kistérség mindennapjaiban.

A historikus múlt mellett a jelenről és a jövőről beszélgettünk két különböző generáció képviselőjével Dr. Horváth Lóránt Ödön premontrei apát, csornai prépost-prelátussal és Szár Gyula Gergely testvérrel.

A csornai premontreiek története 825 évnél is régebbre nyúlik vissza. Szt. Norbert az alapító (1080-1134) előkelő frank-germán családban született, idézi vissza a régmúltat a csornai apát. Szülei ugyan papnak szánták, de Norbert világias fényűző életet élt mindaddig, amíg egy kirándulás alkalmával villám csapott le mellé, s ő hangot hallott: "Norbert térj vissza! - Visszatérek, de nem azon az úton, amin elindultam, hanem az Isten felé vezető úton!" -hangzott a válasz. A hagyomány szerint ez Norbert megtérésének története.

1130-ban, tehát még Szent Norbert életében a Nagyvárad melletti Váradhegyfokon megalapítják az első premontrei közösséget. Ezt követően Csornán is hamarosan megjelennek a fehér reverendát viselő szerzetesek. A köznyelv által fehér papokként nevezett rendtagok az ún. kanonok rendhez tartoztak, akik királyi vagy nemzeti alapítású prépostságokban laktak - tárja elénk a rend kronologikus történetét Ödön atya. 1180-ban az Osl nemzetség alapítja meg a Csornai Prépostságot. A település első okleveles említése (Cherna, Surna) 1228-ból származik. A Rend egyik legfőbb sajátossága, hogy a szerzetesek nemcsak imádkoztak és elmélkedtek kolostoraikban, ahol Szt. Ágoston regulája szerint éltek, hanem lelkipásztori munkát is végeztek. Szt. Norbert vándorprédikátorként hirdette a bűnbánatot, a megtérést. Rendalapítónk jellemző ábrázolása: kezében szentségtartóval, a premontreieknél az Oltáriszentség tiszteletének fontosságát jelenti.

A Rend tagjai sok minden más mellett megtanították a hársági embert arra, hogyan kell a mocsaras területeket értékes termőföldre változtatni. Adminisztratív feladataik közé tartozott a hiteleshelyi működés, ami abban állt, hogy királyi engedéllyel a prépost és a konvent néhány tagja igazságot szolgáltatathatott elsősorban a földesurak egymásközi birtokvitáiban.

II. József, a kalapos király, ismert rendeletei értelmében a premontreieknek is el kellett hagyniuk kolostoraikat, elvették birtokaikat, majd amikor 1802-ben I. Ferenc visszaállítja a rendek működését, megbízza a bencéseket, a cisztercieket és a premontreieket az ifjúság nevelésével, tanításával.

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharcban találkozhatunk premontrei nemzetőrökkel, ilyen pl. Laky Demeter, akinek nevét utca és emléktábla is őrzi Csornán. A nemzetőr főhadnagy a bukás után hosszú évekig vasban raboskodott osztrák börtönében. Ha már a pap -katonáról beszélünk, feltétlenül meg kell említenünk, hogy ő írta az első magyar nyelvű stilisztikát, az írás és verselés szabályait. A forradalom utolsó győztes csatáját, 1849 június 13-án itt vívták Csornán és a harcban elesett az osztrák csapatok parancsnoka: Wyss tábornok is, aki a csornai Szent Antal temetőben alusza örök álmát. Haynau tábornok fel akarta égetni a községet. Gyöngyösy Pál prépost könyörgésére azonban Csornát elkerülte a pusztulás.

A Rend Keszthelyen és Szombathelyen működtetett gimnáziumot. A vasi megyeszékhely egyik leghíresebb tanára, Kunc Adolf volt, akinek a közelmúltban emlékeztünk halálának 100. évfordulójára. Ő egy kísérletező tudós volt. A szombathelyi székesegyház kupolájára erősített ingával bizonyította a Föld tengely körüli mozgását, úgy, hogy az inga meghatározott időnként eldőlt egy homokba állított bábut.

A második VH után 1947-től Csornán is van már középiskola, sajnos a következő évben a kommunista hatalom államosítja az egyházi iskolákat, majd két év múlva a rendek működésének jogát is visszavonják. 7 csornai szerzetes a kaliforniai Orange-ban telepszik le és kapcsolódnak be tevékenyen az ottani egyházi életbe és tanításba. Ez a múlt, de mint mindennek a prépostság jövőjét is a fiatalok jelentik, - fordul az idős főpap a 20-as éveiben járó ideiglenes fogadalmashoz.

Szár Gyula Gergely testvér pontosan 100 évvel Hermán Medárd után az első csornai születésű jelölt a rend életében. Gergely testvér döntésével érték-rendet is választott, mint mondja: a nagy ház, jó kocsis, sok pénz helyett a lelkiességben való elmélyülést tartja fontosnak. Pozitív példaként szeretné a fiatalokhoz közel hozni az egyházat, a vallásos életet, a papi és szerzetesi hivatást. A szabadság szélsőségtől mentes értelmezését megértik a fiatalok. Ennek egyik gyakorlása a cserkészlet, ahol a fiatal fogadalmas 15 éve tevékenykedik.

A rend nyitottságát ékesen illusztrálja, hogy az elmúlt adventi időszakban a rendházhoz tartozó templomban a "New Orleansi misét" hallgathatták a hívek a Benkó Dixieland Band előadásában.

Gergely testvér Szent Ágostonra hivatkozva mondja: "Aki énekel, kétszeresen imádkozik!".

Balázs Csaba